

ELU AHVATLUSED JA VÕIMALUSED

Tuhat Rootsi krooni kohe kätte või kaks tuhat kuu aja pärast. Kumma valid?

Sellise pakkumise puhul analüüsiksin kohe olukorda. Kas on sada protsenti kindel, et ma saan selle 2000 kuu aja pärast? Kui vastus on jaatav, siis on arvutus lihtne. Viieprotsendine riskivaba aastaintress on kõrge. Kümneprotsendise madala riskiga aastaintressiga on sama lugu. Mida ma niisiis saan? Sajaprotsendise kuuintressi, st aastas 1100-protsendise intressi. Minu jaoks on valik lihtne: 2000 krooni kuu aja pärast.

Muidugi ma tean, et kõik pole sama meelt. Rootsi finantsinspeksiooni tellimusel oktoobris ja novembris 2017 läbi viidud uuringu kohaselt ei saa 13 protsenti Rootsi elanikest vanuses 18–79 hakkama 20 000 krooni suuruse ootamatu väljaminekuga. Kui midagi pole säästetud, siis tuleb tihti kasutusele võtta finantsilised tulekustusmeetodid.

Pikas perspektiivis on need väga kallid ja tihti lisanduvad sinna tarbimisläenud või „osta nüüd, maksa kaksteist või kaheksateist kuud“ tüüpi järelmaksud. Head tehingut on keeruline teha, kui oled finantsilises stressis või on rahaga kitsas. Finantslääbirääkimistes jääd sel moel lihtsalt kaotajaks. Heas finantsolukorras on olemas kõik eeldused teha häid tehinguid ja olla läbirääkimistel edukas. Näide ajast, kui mu ema tubakapoodi pidas. Ühel kliendil vedas ja ta võitis spordiennustusega

AKTSIATEGA RIKKAKS JA VABAKS

mitu miljonit. Kui lotofirma võidu üle kandis, tervitas pangadirektor võitjat isiklikult uksele. Kõigepealt õnnitles ja siis ütles, et kõik tehingud on sellele inimesele edaspidi tasuta. Raha annab võimu. Kui inimesel on palju raha, siis on tal ju ometi võimalust ka tehingutelt maksta?

Paljud tunnevad end hästi ja õnnelikult poes osteldes ning tegelikult on tõestatud, et ostmine annab hetkeks teatud rahulolu. Mõttele järele, kui kaua kestab rõõm mõnest ostetud asjast? Keegi ütles, et seni, kuni ta oli uued riided või vidinad ette näidanud kõigile, kellele tahtis. Loomulikult on osturõõm individuaalne, aga see rõõm ei kesta tavaliselt kauem kui mõne kuu.

Rõõm ostust kaob ajaga ja see ese on lihtsalt sinu oma ning osa igapäevast. Varem või hiljem leiame selle jäätmete taaskasutusjaamast.

Kuidas tekib finantsahvatlus? Mis on tarbimisest tekkiva rahulolu taga? Mida saab klient ostetud asjadest? Õiget vastust ei ole, see on nii individuaalne. Keegi tahab enne teisi viimase moe järgi riides käia ja saab sellest energiat. Teine ostab vajaduse järgi ning teda ei huvita, kuidas ümbruskond selle vastu võtab.

See väide on enamasti vale. Mehed ostavad ilusaid autosid enamasti sellepärast, et vastassugupoolele muljet avaldada, aga muljet avaldavad nad hoopis sookaaslastele. Naised kulutavad palju aega ja raha riinetele ja meigile, et end vastassugupoole jaoks ilusaks teha, aga tegelikult panevad tähele ja näevad seda hoopis sookaaslased.

Finantsedevuse näide on umbtänav jahisadama juures, kus suviti oma jahti hoian. Sealt avaneb vaade sadamakohvikule, kus ilusa ilmaga käib palju rahvast. Kohviku kõrval on suur tasuta parkla, kuhu mahub paarsada autot. Nende 25 aasta

jooksul, mil mu jaht on seal sadamas olnud, ei ole mina veel näinud, et see parkla täis oleks.

Umbtänavava ääres sadamakohviku juures seisab tihti autosid, kuigi seal ei tohi parkida. Tegemist ei ole vanade roostes autodega, vaid sellistega, millest paljud unistavad, tihti on need kabrioletid. Õiget staatust omava ostuga on paljudel oma keskkonnas kindlam tunne. Oma asju teistele näidates saavad nad naudingut, kinnitust, pilgud ja kuulsust. Tulevikus on raske finantsiliselt vabaks saada, kui ihaldad midagi sellist.

Osta asju vastavalt vajadusele, mitte teiste tahtmist ja ootuste põhjal. Õpi end usaldama ja vabane ihast saada kinnitust oma tegevusele. Sa oled täpselt nii hea, et ei pea teistele tõestama, et oled õnnestunud.

Ütle ei igale müügimehele, kes sind üles otsib. Leia hoopis ise see, mida tahad osta.

Ära hooli reklaamist, küll aga kasuta ära sooduspakkumised asjadele, mida oled kavatsenud osta.

Ära lase teistel end mõjutada, mine oma rada – peagi mõjutad sina teisi.

Õnne ei saa rahas mõõta, vabadust saab. Depookonto paisumine annab hea tunde, iga päev. Võlgadest lõplikult vabanemine on palju vägevam elamus kui möödumine varanduse sümboolsest kilomeetripõstist.

Teadmisi kogudes ja pikaajalist finantsstrateegiat kavandades paned tähele, et rahaasjad saavad ajaga hoo sisse. See meenutab puu istutamist. Esmalt tundub, et ei toimu nagu midagi, siis aga näed, et see kasvabki. Mõne aastaga kasvab puu nagu muiste ja lõpuks harjud, et nii peabki olema. Sama lugu on sinu rahaasjadega. Konto aina paisub, selles pole midagi imelikku. Kui oled puu istutanud, siis tuleb selle eest võib-olla alguses natuke hoolitseda, rohkem kasta ja väetada. Sama kehtib sinu

AKTSIATEGA RIKKAKS JA VABAKS

äsjaalustatud finantsasjade puhul. Säästmisest ja kogumisest on kapitalile alguses palju kasu.

Kui puu ei taha kasvada, siis on põhjuseid kaks: midagi ei jää säästmiseks alles ning võlad söövad raha ära. Kui puudub säästmise määr, siis analüüsi oma sissetulekuid ja väljaminekuid. Koosta realistlik eelarve, pea sellest kinni ja ülejääk pane kõrvale. Kui sul on võlgu, siis kasuta säästetud raha laenu vähendamiseks või maksa ära võlad, mille intress on üle viie protsendi. Erandiks on olukord, mil aktsiaturg on üks-kaks aastat langustrendis olnud. Siis on paremad võimalused raha sinna panna. Kui börs on viis kuni seitse aastat positiivse trendiga, siis on targem ülejääva rahaga võlad kinni maksta.

Rootsi endine peaminister Göran Persson pani oma 1997. aastal ilmunud elulooraamatule pealkirjaks „Den som är satt i skuld är icke fri“ („Kes on olnud võlgu, see ei ole vaba“). Kui sul puuduvad võlad, siis ei saa keegi midagi sulle kuuluvat ära võtta. Pole kulukaid intressi- ja võlajäätavitusi. Võid raha säästa või selle eest endale midagi lubada. Keskmise rootslase iga päeva esimese töötunni palk kulub tihti eluasemelaenu intressile. Laenujääk ei vähene, võlg püsib lihtsalt kogu aeg ühesuurune. Esimeste töötundide palgast makstakse ka üüri, kui elatakse üürikorteris. Kui sul laene ei ole, jääb kogu see raha kätte. Sa võid sellega teha hoopis midagi toredat või kõrvale panna. Jällegi on tulevikus palju rohkem kasu aeglasest tulust kui kiirest.

Kunagi alustasin tühjade kätega ja jõudsin eluni, kus varast tõuseb rohkem tulu, kui mul vaja läheb. See rännak on nõudnud prioriseerimist ja loogilist mõtlemist. Mul on alati olnud mingi säästmise määr, mis ei ole aastate jooksul sundinud elukvaliteedis järeleandmisi tegema. Väljaminekute osas olen seevastu enne alati natuke järele mõelnud. Nutikas finantsvaba inimene

püüab püsikulu alati võimalikult madala hoida. Seejärel saab vabalt valida, kui palju kuude lõikes panustada muutuvkulule.

Õpi tundma ennast ja seda, kuidas sa toimid. Iseendaga vee-
dad sa ju kohe kindlasti kõige enam aega.

Mina olen aastate jooksul raha kulutanud sellele, mida soovin kogeda, mida tahan või vajan. Teiste soovi järgi või kellelegi näitamiseks ei ole ma midagi ostnud ega kogenud. Õpi tarka loogilist mõtlemist, hangi teadmisi ja kogemusi teiste mõjuta. Originaal on parem kui halb koopiat. Kuna samamoodi mõtlejaid on juba palju, saadab koopiat harva edu.

Meenub paari aasta tagune foto olümpiamängude saja meetri jooksu finaalist. Finišijoonest strateegilises kauguses seisis umbes viiskümmend suurte kaameratega fotograafi. Üks neist oli leidnud hea koha stardipaku taga. Jooksu lõppedes paisati maailma just selle pildistaja fotod, kuidas võitja finišisse jõuab, üks käsi võiduks üles tõstetud, taustal fotograafide summa hiiglaslikud objektiivid. Sellel ühel fotograafil oli ainulaadne pilt, ainult temal, sest teistel oli ühesugune vaatenurk ja nad konkureerisid pärast kõvasti, et oma fotosid müüa. Edu ei ole juhus – parem on olla originaal kui koopiat.

Olen alati mõelnud nii, et raha sünnitab raha. Tõlgime selle mõtteviisi tänapäeva keelde. 700 000 Rootsi kroonine Tesla sõidab mööda, kas seda on mõtet kadestada? Vallasvara väärtus kahaneb kiiresti, kinnisvara väärtus aga hoopis kasvab. Kadestada võib hoopis mõnda kinnisvaraomanikku või seda, kel on palju aktsiaid. Liisinguga ostetud kalli auto omanikku on tõesti rumal kadestada, eriti noorena, kui see raha saab veel palju aastaid intressi koguda. Kui raha on ülearu, siis osta, mida tahad – niikuinii ei jõua sa oma varast enne maapealse rännaku lõppu lahti saada. Osta Tesla kasvõi igale pereliikmele. Kui võimalusi on vähe, aga täpselt nii palju jagub, et Tesla kohe välja osta, siis

AKTSIATEGA RIKKAKS JA VABAKS

mõtles selle peale, et olemasoleva raha eest kallist autot muretse- des loobud tulevastest dividendidest.

Kaasautor Marcus Hernhagi raamatu „Den enkla väge natt bli rik på aktieutdelning“ („Lihtne dividendidega rikastumise tee“) tarkade nõuannete järgi talitades kahekordistub investee- ritud summa umbes seitsme aastaga. 700 000 Rootsi krooni on seitse aastat hiljem 1,4 miljonit ja 14 aasta järel juba 2,8 miljo- nit. Abiks on passiivne strateegia, kus ei pea olema börsiekspert ja aktsiaturul kulub vähe aega.

Mingeid tarbesemeid sellises mahus osta ei tundu üldse huvitav. Eriti kui parasjagu säästad, et investeerima hakata.

Õige mõtlemise ja strateegiaga kasvab raha üha kiiremas tempos. Ühtemoodi kerge on kahekordistada saja tuhande, miljoni ja kümne miljoni Rootsi krooni suurust summat. Inves- teerimiskonto tehingutasude määr on ikka sama. Ajaga kasvab summa üha kiiremini. Kõige tähtsam on luua ja määrada raha- generaatorit säästetud lisakapitaliga, et see ikka töötaks. Las lip- pab nagu rahulolev kass.

20 miljonit krooni lisakapitali kõlab paljude jaoks võima- tuna, aga see ei pruugi nii olla, kui oled järjekindlalt säästnud ja raha investeerinud. Kui investeerisid 20 miljonit Rootsi krooni, siis laekub investeerimiskontole igal aastal peaaegu maksu- vabalt 700 000 eest dividende. Ja soovi korral saad ainuüksi aastase dividenditulu eest endale igal aastal uue Tesla osta. Kui sa ikka väga seda Teslat tahad.

Kiire meelega on vaid hetkeks, aga tulevase tulu mõttes läheb see palju maksma. Õpi kiire meelega sooviga toime tulema ning õpi ka seda, kuidas raha edukalt ja madala riskiga aktsiatesse paigutada.

Kui oled pikka aega säästnud ja kogutud kapital on kasva- nud, siis ootavad sind igasugused lihtsad meeldivad olukorrad.

Olemasoleva rahaga suudad neid mõjutada. Raha sünnitab raha. Kui sa raha ei külva, ei ole tulevikus ka midagi lõigata. Siin on mõned näited minu viimase aja elust.

2015. aasta sügisel oli börs juba mitu kuud langustrendis. Sellisel karuturul väljun alati aktsiaturult ja võtan raha välja. Kes teab, millal turg ükskord jälle kasvama hakkab. Kaitsen oma kapitali ja ootan kinnitust, et põhi on käes. Siis saan jälle naasta. Tookord oli börs viimased nädalad miinuses olnud. Lendasin parasjagu Oslost Longyearbyenisse. Kavatsesin veeta nädala Teravmägedes, et näha jäämägesid, vaalu, jääkarusid, merilõvisid, hülgeid ning kogeda õhustikku põhjanaba lähedal. Lennukis oli wifi. Oletasin, et börs on nii ülemüüdnud, et varsti on oodata pörget ülespoole. Kahjuks polnud järgneval nädalal lootustki internetti pääseda.

Mõtlesin, et mis võib juhtuda. Aktsiad tulevad alati tagasi.

Ostsin olemasoleva raha eest mõnevõrra kaheksa eri firma aktsiaid. Vahetult enne, kui internetiühendus Põhja-Jäämere kohal kadus, panin aktsiad kaks protsenti kõrgema hinnaga ja nädalase tähtajaga müüki.

Fantastiliselt elamusterohke nädal seljataga, istusin jälle Oslo lennukile. Logisin internetti ja nägin, et aktsiad on müüdnud. Minu Teravmägede reis oli sellega kinni makstud.

Teine näide. Olin veetnud kolm fantastilist nädalat Tais ja pidin tagasi Rootsi lendama. Üheteistkümnetunnine lennureis algas Rootsi aja järgi hommikul vara ning Arlandale oli plaanis jõuda õhtupoolikul.

Hotelli hommikusöögilauas heitsin netis pilgu uudistele. Majanduslehekülgedelt nägin, et Ameerika börs oli natuke taandunud. Mõtlesin, et päeva lõpuks on turg ilmselt natuke miinuses. Arlandal kohvreid oodates vaatasin, mis pika lennureisi ajal juhtunud on. Börs oli pisut plussis, nii et hommikune

AKTSIATEGA RIKKAKS JA VABAKS

aimdus oli olnud petlik. Tegin kiire arvutuse, kui palju mu kolm nädalat Tais, lennureis, basseiniga hea hotell, transport, toit ja jook, poodlemine ja lõbutsemine maksma olid läinud.

Nentisin, et lennu ajal Taist Rootsi, kui mina lihtsalt istusin, lugedin, filmi vaatasin ja magasin, olid aktsiad kogu reisi kahekordselt kinni maksnud.

Kas tekkis tahtmine investeerida? Võib-olla teed paari aasta pärast juba samamoodi? Aga esmalt pead rahageneraatori tööle saama.